

Стець О. М.

Криворізький факультет Національного університету «Одеська юридична академія», доцент кафедри цивільно-правових дисциплін, кандидат юридичних наук

УЧАСТЬ МІЖНАРОДНИХ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Роль міжнародних неурядових організацій у сфері сучасних міжнародних відносин, системі міжнародного права та суспільному розвитку постійно зростає. Особливо це стосується діяльності неурядових організацій в умовах міжнародних конфліктів, економічної кризи і глобалізації розвитку, де їхня участь стає «нормою» в світовому контексті.

В посткомуністичних країнах суворих випробувань зазнали претензії наддержавних і регіональних організацій та національних і міжнародних неурядових організацій на позитивне втручання у сфери захисту прав людини, світової економічної інтеграції, попередньої дипломатії, підтримання миру, соціального захисту та ін. (Международное право: Учебник / отв. ред. В. И Кузнецов, Ю. М. Колосов. М.: Международные отношения, 2008. – с.624).

Істотним для з'ясування ролі сучасних неурядових організацій у формуванні громадської думки з метою впливу на розвиток міжнародних процесів є визначення відношення цих організацій до створення норм міжнародного права. Сьогодні це настільки ж важливо, як і визначення ролі неурядових організацій у розвитку всієї системи сучасного міжнародного права.

Все більшого значення у розробці принципів і норм міжнародного права здобуває громадська думка. Слід зазначити і активний внесок у процес нормоутворення з боку міжнародних неурядових організацій, які тепер все частіше формують у своїх документах (резольуціях) міжнародно-правові положення, що є виразом прямих інтересів міжнародної спільноти та які часто мають доктринальний характер. Такі вимоги і пропозиції знаходять висвітлення в деяких міжнародно-правових актах, і, зокрема враховуються при створенні важливих міждержавних угод.

Багато міжнародних неурядових організацій мають консультативний статус в системі Організації Об'єднаних Націй та її спеціалізованих установах. Статус міжнародної неурядової організації має договірне походження та показує, що неурядова організація володіє в системі ООН певними правами й обов'язками. Різноманітна діяльність міжнародних неурядових організацій в системі ООН базується на наявності обмеженого обсягу правосуб'єктності. Така обмеженість їхнього правового статусу сьогодні проявляється в тому, що вони не можуть безпосередньо брати участь у міжнародній правотворчості.

Сьогодні міжнародні неурядові організації відіграють надзвичайно важливу роль у питаннях забезпечення та дотримання норм міжнародного права в цілому, а також до розвитку сучасної системи міжнародного права зокрема.

Аналіз теоретичної можливості практичної активної діяльності неурядових організацій свідчить про те, що сьогодні міжнародні неурядові організації мають три основні напрямки діяльності:

1) неформальне формулювання і пропаганда нових норм міжнародного права, як результат первісної реакції на потреби міжнародної спільноти (grass-root);

2) здійснення тиску у різних формах та проявах на уряди держав з метою дотримання державами своїх зобов'язань по міжнародному праву. Мова йде про міжнародні неурядові організації, які об'єднують юристів-міжнародників, наприклад, Асоціація міжнародного права з її національними відділеннями. Але у таку діяльність залучено багато міжнародних неурядових організацій «загальнополітичного» профілю, наприклад, Всесвітня федерація асоціацій сприяння ООН та її національні відділення;

3) самостійні дії міжнародних неурядових організацій, насамперед, по контролю за дотриманням державами своїх міжнародних зобов'язань та по задоволенню і лобіюванню перед урядами держав інтересів транснаціональних корпорацій (Боб Дікон, М. Халс, П. Стабс. Глобальна соціальна політика / Б. Дікон, М. Халс, П. Стабс. – К.: Основи, 1999. – с. 346).

Сьогодні міжнародні організації відіграють складну і суперечливу роль у питаннях захисту національного суверенітету. Виявилось, що найбільші міжнародні організації (Світовий банк, МОП) для того, щоб надавати звичні рекомендації й поради, вимагають, як це не парадоксально, надійного національного суверенітету, щоб мати справу із стабільними урядами. І навпаки, складні надзвичайні ситуації відкривають двері для різноманітних втручань світових міжнародних неурядових організацій, які підміняють собою ефективну державну політику. Велика кількість міжнародних організацій фактично включились у цю критичну ситуацію через фінансування міжнародних неурядових організацій як субпідрядників, а ті насправді, за відсутності ефективної державної політики та регулювання, підтримують та лобіюють інтереси транснаціональних корпорацій. Але заміна державної політики політикою міжнародних неурядових організацій відбувається неконтрольовано. Втручання міжнародних неурядових організацій, подібно до консультативного втручання, наприклад, в рамках про-грам ТАСІС і ФАРЕ, подекуди виходить за всякі межі.

Але, при цьому, участь неурядових організацій на міжнародному рівні стає з кожним роком активнішою, потрібно взяти до уваги той факт, що сьогодні міжнародні неурядові організації є активними чинниками тиску на міжнародні структури з метою порушення питань соціальної справедливості, світової інтеграції й рівності на глобальному рівні. Крім

того, багато міжнародних неурядових організацій відкрили можливість локальним, національним і регіональним неурядовим організаціям сказати своє слово на світовій арені.

Севостьянова Н.І.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного права та міжнародних відносин, кандидат
юридичних наук*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ – ЕФЕКТИВНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Європейська Конвенція про захист прав і основних свобод людини (далі – Конвенція) була підписана 4 листопада 1950 р. в Римі десятьма європейськими державами. Відтоді вона стала фундаментом усього комплексу міжнародно-правового регулювання в галузі прав людини, її законних інтересів та потреб, відправною точкою на шляху цивілізованих європейських держав до втілення в життя загальнолюдських цінностей.

Європейська Конвенція закріплює широкий перелік гарантій, повноцінна реалізація яких має принципове значення для ефективного ведення господарської діяльності. Сьогодні, Конвенція все частіше використовується при розгляді комерційних спорів на національному рівні.

До основних прав юридичних осіб, що закріплені в рамках системи Конвенції можна віднести: право власності (акції та частки в компанії, нерухомість, інтелектуальна власність, ліцензії на різноманітні види діяльності, грошові суми, що підлягають стягненню за рішенням суду); порушення процесуальних гарантій (незалежність суду, доступ до суду, публічність процесу, змагальність сторін, виконання рішень суду); податкові питання (ПДВ, податкові санкції, застосування податкового законодавства з зворотною силою); захист свободи слова в комерційній сфері (недобросовісна конкуренція, реклама), та інші.

Так, звернення до ЄСПЛ іноді є останньою можливістю отримати компенсацію за порушення прав з боку органів влади. В таких випадках рішення Європейського суду на користь позивача стає ефективним механізмом відшкодування збитків завданих порушенням прав. Таке відшкодування може включати в себе повну або часткову компенсацію вартості майна, втраченого в наслідок порушення, упущену вигоду, а також різницю між ринковою вартістю еспропрійованого майна та компенсацією, виплаченої державою.

Захист власності. Європейська Конвенція передбачає різноманітні форми захисту права власності. Поняття власності (майна), закріплене у Конвенції є значно ширшим ніж аналогічне поняття зафіксоване в більшості національних правових систем. Таким чином, захист передбачений Конвенцією виходить за межі національних гарантій.